

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐԻ ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԸ.

Սոյն վերնագիրն կրող հովուականից, որ տպուած է Մայնցում հրատարակող Archiv für katholisches Kirchenrecht. 1885. ամսագրի նոյեմբեր և Դեկտեմբեր տետրակներում, քաղուած օրէն առնումներ հետեւեալ կտորները, Թարգմանիչն.

ԵՒՐՈՊԱՅԻՆ ԻՐԱՅԻՆՈՒԹՅԱՆ.

Մեր՝ հաւատով աղքատ և աշխարհախոհ դարու ծնունդն է Քրիստոսի հաստատած շնորհաց և փրկութեան միջոցների բարձիթող առնելն. Հատ հասկանալի է, թէ ով որ իւր յաւիտենական նպատակը աչքից կորցրած է, նա այդ նպատակին տանող միջոցներն ևս անպէտք կը համարէ. Տէրը իւր գթասրտութեամբ մեր կեանքը եօթն խորհուրդների մէջ ամփոփած է, մեր կեանքի ճանապարհի ամեն մի կայարանում, օրօրոցից մինչև գերեզման նա համապատասխան շնորհաց միջոցներ է դրած, բացի սորանից նա հաստատած է իւր մահուան յիշատակի համար սուրբ պատարագ և մեղ տուած է մի այնպիսի աղօթք, որն առանց ձանձրանալու հանապազ պիտի ասենք (Ղուկ. ԺԸ, 1) և որն որպէս մի առանձին ներգործող միջոց մեր հոգեւոր կեանքի աճման համար անհրաժեշտ է. Սակայն ինչպէս Տիրոջ այդ կարգադրութիւններն հաւատացեալներից շատերը թողնում և արհամարհում են, մանաւանդ եկեղեցու սուրբ խորհուրդները. որչափ սակաւներն սուրբ պատարագի մասին գաղափար և հասկացողութիւն ունի, ո՛հ, ինչպէս աղօթքի ոգին քրիստոնեաների տներից և սրտերից անհետացած է. և ահա այդպէս առանց շնորհաց միջոցների գործածութեան հաւատոյ կեանքը պիտի թարշամի և վերջապէս բոլորովին պիտի չորանայ. Այդ տեսակ մարդիկ, եթէ մինչև անգամ անհաւատ էլ չլինին, հարկաւորապէս անհաւատ կը դառնան.

Սիրելի հաւատացեալներ, մենք բոլոր սրտով ձեզ աղաչում ենք, որ դուք ձեր անձին փրկութեան համար հաստատուած փրկութեան միջոցները բարձիթող մի առնէք. և ձեզանից ամեն միին յորդորում ենք «կրթեա զանձնքոյ Աստուածպաշտութեան . . . զի աստուածպաշտութիւն առ ամենայն ինչ օգտակար է, և զաւետիս կենաց ունի՝ զալդիս և զհանդերձելոցն» (Ա. Տիմոթ. Գ, 7, 8).

ԿԻՐՈՍԷ.

Մինչև այժմ յիշատակած ժամանակի երևոյթների հետ սերտ կապուած է ԿԻՐՈՍԷ և ԳՈՆՔԵՐԷԻ ՀԵՊԷՆԷԻՒԷ պաշտօնը. Այստեղ մենք ուշք կը դարձնենք միայն մի կէտի վերայ. այն է կիւրակէն սուրբ չքաղահել ծառայական աշխատանքով, որից շատ հեշտ խուսափել կարելի է. Հատ տեղերում, մանաւանդ մեծ քաղաքներում հազիւ կարելի է տօն օրերը հասարակ օրերից զանազանել. Արուեստներով և վաճառականութեամբ պարսպում են Աստուծուն նուիրուած.

օրը և այդ էլ գլխաւորապէս ճաշից առաջ, Այդ օրը ամեն տեսակ խանութ-
ներ բաց են, արհեստաւորները իրանց աղմուկ հանող աշխատանքները հասարակ
օրուայ պէս սկսել են, երբեմն էլ նոյն ինքն եկեղեցիների մօտ, Մինչև անգամ
հասարակական շինութիւններ են սկսում այդ օրը կառուցանել, մինչդեռ այդ
գործը առանց մի՞որ և է վնասի կարելի էր ընդհատել, երկաթուղիներով և
շոգենաւերով անց ու դարձը կիւրակէ և տօն օրերն աւելի շատ է լի-
նում քան թէ մի ուրիշ օր, թէև այդ մի քանի յարաբերութեանց մէջ
կարելի էր սահմանափակել, Այո՛, կան նաև այնպիսի երկիրներ, ուր գիւ-
ղացիք առանց ամօթխածութեան և առանց կարիքի դաշտային աշխատան-
քով են զբաղվում ուրիշներին գայթակղեցնելու համար, Սիրեցեալք ի
Տէր, լաւ կշռեցէք կիւրակէներ պղծելուց յառաջ եկած մեղքը և նորա
վատ հետեւանքները, որ մարդ կիւրակէ օրերին ծանր և ոչ անհրաժեշտ աշխա-
տանքները պիտի չըկատարէ, այդ աստուածային պատուէր է և այն տասնա-
բանեայ պատուիրաններից մինը, որն Աստուած իր Ժողովրդին Սինայի լե-
րան վերայ տուաւ, և որն երբեք յետ չառնուեց այլ միւս օրուան յետա-
ձգուեց, Տէրը տասնաբանեայ պատուիրաններից ոչ մինը այնպէս խիստ շեշ-
տած չէ, ինչպէս այդ պատուիրանը, և նա ասումէ, « յէջ-ձէր զօրն շարա-
թուց սրբել զնա, (Եւք. Ի, 8), Ոչ մինը նա այնպէս յաճախ կըրկ-
նած և պատժով սպառնացած չէ, ինչպէս այդ երրորդ պատուիրանը, Սա-
կայն ի՞նչպէս է լինում որ հէնց այդ պատուիրանի մէջ ակնյայտնի զանցա-
ռու են գտնվում, համոզուած եղէք, սիրելի հաւատացեալներ, որ արգե-
լուած կիւրակնօրեայ աշխատանքի վերայ բնաւ Աստուծոյ օրհնութիւնը չէ
գալիս, թէև Տէրը ոչ ընդ միշտ իսկոյն և եթ զանցառութիւնը չէ պատ-
ժում, սակայն քրիստոնեաները չըպիտի մոռնան դորա համար սահմանած
հին պատիժները, « Զշարաթս իմ պահեսջիք, Ապա թէ ոչ լսիցէք ինձ և
ոչ առնիցէք զամենայն հրամանս իմ զայսոսիկ, հաստատեցից ի վերայ ձեր
տաղնապաւ տարակուսանս, զքոս և զդաւուկն՝ որ սորեցուցանեն զաչս
ձեր, և հաշիցէք յանձինս ձեր, և սերմանեաջիք ի սնոտիս զսերմանիս ձեր
և արարից ձեզ զերկինս երկաթի և զերկիր ձեր իբրեւ զպղնձի », (Ղևտ.
ԻԶ, 16-19.) « Անիծեալ լիջիր դու ի քաղաքի և յանդի, անիծեալ շտե-
մարանք քո և համբարք քո », (Բ. Օրէնք ԻԷ, 16-17),

Շարաթուայ պատուիրանազանցութեան անխուսափելի հետեւանքն էլ այն
է, որ միւս պատուիրանները խղճմտանքում այլ ևս նեցուկ չեն ունենում
և առանց երկիւղի կարելի է պատուիրանազանցել, ինչպէս և երրորդը,

Հէնց այդ էր պատճառ, որ սորանից մի դար առաջ Ֆրանսական յեղա-
փոխութեան մեծ վարպետները այդ իմացած և տեսած են՝ թէ կիւրակէներ
վերջացնելն ամենաարագ և ամենաներգործող միջոցն է կրօնական պարտա-
ւորութիւնները կատարելուն արգելք դնելու և քրիստոնէական հաւատքը
վերջացնելու համար,

Իրանց տեսակում խաւարի որդիք առաւել իմաստնագոյն են, քան լու-
սոյ որդիքը, Իսկ դուք, սիրեցեալք ի Տէր, կիւրակէ և տօն օրերը մի որ և

է գործով պղծելուց զգոյշ կացէք լինի դա անթոյլատրելի աշխատանքով առանց իսկական մի կարիքի, կամ թէ զրուցատրութիւններով, որոնք օրուայ սրբացնելուն արգելք են լինում, կամ լաւ ևս ասել նրան պղծում են: Ա՛յ կարող է ձեր աշխատանքը օրհնել, քացի Աստուծուց:

Ի՞նչպէս կարող էր Աստուած իւր օրհնութիւնը տալ այն աշխատանքին, որ Ս. օրն պղծած է, որի համար նա ինքն անէճք և սպառնալիք դրած է: Ուրեմն եղէք ջանասէր և հաւատարիմ կիւրակէ և տօն օրերը սրբելու մէջ, ներկայ եղէք ճշմարիտ երկիւղածութեամբ սուրբ պատարագին. յաճախ ընդունեցէք սուրբ խորհուրդները, ճարեցէք ձեզ և ձեր բարեկամների համար հոգեւոր սնունդ, որն քրիստոնէական ուսուցման մէջ քարոզով և քրիստոնէական վարդապետութեամբ ձեզ տրվում է, և հաղորդեցէք այդ ըստ ձեր կարողութեան նաև միւսներին, որոնք ձեր բարի օրինակը տեսնելով դարձեալ կաշխատեն կիւրակէ և տօն օրերը սրբելու համար:

Մասնւել:

Ներկայումս մի միայն քրիստոնէութեան հողի վերայ կանգնած լաւ մամուլը կարող է պատուար դնել ժամանակի վատ հոսանքների դէմ և մի ապահով պարիսպ լինել ստութեան և թիւր սկզբունքների դէմ: Նորա ամենագլխաւոր նպատակն է ժողովրդի իրաւացի պահանջների և կարիքների թարգման հանդիսանալ և հասարակական կարծիքի վերայ որոշ չափով ներգրծել:

Ընդմէտ:

Մենք մեր ասածներին վերջ չենք տալ, առանց ձեզ ձեր սրտին մօտիկ մի բան յիշեցնելու, այն է, ^{ԳԵՂՈՒՆԵՒՆԻՆ ԸՆԴՄԵՆԻՆ ԿԵՆԷՐԸ} Ընտանիքը՝ թէ պետական և թէ եկեղեցական ընկերութեան արմատն է, դա է մի հասարակութիւն փոքր անդամներից կազմուած: Սակայն ընտանեկան կեանքի հիմունքն է ամուսնութիւնն: Հին հեթանոսութեան մէջ քայքայուած և իր նշանակութիւնը կորցրած ընտանեկան կեանքը Քրիստոս Յէրն մեր վերականգնեց և աստուածահաճոյ ուղիղ կարգի և կանոնի վերածեց: Նա ամուսնական կեանքը ոչ թէ միայն նոր կանոնաւորել ու կարգաւորել է, այլ և ամուսնութիւնը եկեղեցու Եօթն Խորհուրդներից մինն է դարձրել. որով նա մարդու յարաբերութիւնը կնոջ հետ որպէս նշան կամ պատկեր էր արտայայտում, որի մէջ իւր յարաբերութիւնն եկեղեցու հետ պիտի արտափայլէր: Ուստի ամուսնութիւնը ոչ թէ միայն մի նոր ձև և կերպարանք ստացաւ, այլ և ամբողջ ընտանեկան կեանքը մի այլ, ուրիշ բնաւորութիւն է առնում: Մարդու յարաբերութիւններն իւր ամուսնի, ծնողների, մանուկների, տան մեծաւորներին, ծառաների հետ քրիստոնէութեան շնորհիւ էապէս փոխուեց. և ուր որ Քրիստոսի հոգին տիրապետում է, այնտեղ ընտանեկան կեանքը գեղեցիկ կերպով կանոնաւորուած է և նոյն հոգւով թափանցած:

Սիրելի հաւատացեալներ, մենք խորին ցաւակցութեամբ պիտի դանդաւտենք, որ ներկայ ընտանեկան կեանքը շատ է հեռացած քրիստոնէական

հոգուց և կարելի է ասել որ դա շատ քիչ փոխուած ձևով հեթանոսութեան է վերադառնում. և այդպիսով ընտանեկան կեանքը օրէ ցօր քանդվում է: Աւստի ընտանեկան կեանքը քրիստոնէութիւնից հետացնելու համար աշխատող մարդիկ պատճառ են լինում նաև ընտանիքի երջանկութեան կործանման ու քայքայմանը. ահա, ներկայ դրութիւնը մեզ այդ է ցոյց տալիս. զի « ծառն ի պաղոյ անտի ծանիցի »:

Մենք եւ իւրեքս:

Ընտանիքին փրկութիւն բերող գլխաւոր կէտը համարվում է մանուկների դաստիարակութիւնը — մի կէտ, որից ընտանիքի բաղդաւորութիւնն ու դժբաղդութիւնն է կախուած:

Ծնողների սեպուհ պարտաւորութիւն է ոչ թէ միայն իրանց զաւակներին սնուցանել, այլ և դաստիարակել. նոցա դաստիարակել և կրթել ոչ թէ միայն հասարակութեան պիտանի անդամներ պատրաստելու համար, այլ և նոցա ճշմարիտ քրիստոնեաներ և երկնային թագաւորութեան քաղաքացիներ դարձնելու:

Հին և նոր ուխտի գրքերն առանձին իմն շեշտում և որոշում են ծնողների պարտքը. Պօղոս առաքեալն երկու խօսքի մէջ է ամփոփում ամբողջ կրթութեան գործը ասելով. « սնուցանի՛ջիք զնոսա (զորդիս) խրատու և ուսմամբ Տեառն » (Եփես. Զ. 4) : Այսինքն, ուսուցէք նոցա և քրիստոնէական սուրբ վարքով դաստիարակեցէք, զի մեր ժամանակում ուսուցումն ու դաստիարակութիւնը կրկնակի կերպով մեզ հարկաւոր են. քանի որ մանուկը առանց ծնողների եռանդուն գործակցութեան բաւականաչափ չէ կրթվում և քրիստոնէութեան գործնական վարժութեան մէջ չէ առաջնորդվում:

Թանկագին ծնողներ, մանուկների կրթութիւնը պէտք է վաղ ժամանակից սկսել. ծանեցէք արդէն ամենավաղ ժամանակից մանուկների մատաղ սրտերի մէջ հնազանդութեան, ժուժկալութեան և բարեպաշտութեան սերմն. Աւսուցէք նոցա մանկութիւնից երկիւղածութիւն և անձն մեղքերից հեռու պահելն, դաստիարակեցէք նոցա հաւատի հիմնական ճշմարտութեան մէջ, ուսուցէք նոցա « առնուլ զլուծ խոնարհութեան ի մանկութենէ » (Ողբ Երեմ. Գ, 27) : Գործ դրէք ձեր ծնողական իշխանութիւնն ձեր զաւակների վերայ նաև ուսումնարանը թողնելուց զկնի, եթէ որ դոքա մինչև անգամ հասակն էլ առած լինին: Միայն այն ժամանակը կարող էք կրթութեան գործը վերջացած համարել, երբ դուք այդ հասակում եւս նոցա դայթակղութեան քարերից պահպանումէք: Զի ով որ իւր երիտասարդութեան միջոցին հողմ է ցանել, նա փոթորիկ պիտի հնձէ: Աւստի երանի ձեզ, ծնողներ, եթէ ձեզ կը յաջողուի ձեր զաւակների երիտասարդական հասակին սպառնացող վտանգներից և ամեն դայթաղութեան քարերից հեռու պահել: Այն ժամանակը ձեր կեանքի վերջը միթիւարուած հողում կարող էք աղօթել, ինչպէս որ միանգամ Փրկիչն աղօթած է. « Ես պահէի զնոսա յանուն քո՝ որով ետուրն ինձ. և պահեցի. և ոչ որ ի նոցանէ կոր-

եաւ, բայց որդին կորստեան, (Յովհ. ԺԷ, 12)։

Սիրելի հաւատացեալներ, մեր ձեզ հաղորդած ճշմարտութիւնները շատ նշանաւոր են. քննեցէք նոցա և ըմբռնեցէք ժամանակի, մարդկային կեանքի ոգին։ Մենք ձեզ ժամանակի ամեն չար հոգիներից զգուշացրած, յորդորել ենք հաւատարիմ մնալ Յիսուսի Քրիստոսի հոգուն։ Մեզանից իւրաքանչիւրն կարող է Մովսէսի հետ բացագանչել։ Աւերիմ ձեզ վկայ այսօր զերկինս և զերկիր, զկեանս և զմահ կտու առաջի երեսաց ձերոց, զօրհնութիւնս և զանէծս, և ընտրեալ զկեանս, զի կեցցես դու և զաւակքո՛ւ. սիրելի զՏէր Աստուած քո և լսել ձայնի նորա և ունել զնմանէ։ (Բ. Օրէնք Լ. 19, 20)։

(Թարգմ.) Ս. Տէր Գարրիէլեանց։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՈՂ ՍԵՐՆԴԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ։

(Շ-Է-Ն-Դ-Է-Դ-Է-Դ, Ա-Է-Է-Է-Է-Է-Է, Բ. Լ.)

Ե.

Եթէ որ իւրաքանչիւր աշակերտին բաժին ընկնող լուսոյ քանակութիւնը շատ մեծ գեր է խաղում, ներգործելով մանուկի տեսութեան վերայ, ուրեմն և աւելի մեծ ու նշանաւոր գեր է կատարում օգի այն քանակութիւնը, որ բաժին է հասնում դասատան մէջ մէն մի աշակերտին։ Օգի այդ քանակութիւնը պայմանաւորվում է դասատանց չափով։ Դասատան սենեակի մեծութիւնը, ասում է Փարենտրապպը, պայմանաւորվում է աշակերտների թուով, նոցա հաճակին համեմատ բռնած տեղի մեծութեամբ, սեղանների առջևի և յետևի դատարկ տեղի քանակութեամբ, ամբիոնի, գրատախտակների և ժառարանի բռնած տարածութեամբ։ Բայց դասատան երկայնութեան և լայնութեան չափը իմանալով, մենք պէտք է նաև ուշադրութիւն դարձնենք դասատան բարձրութեան վերայ, որովհետեւ ցածր սենեակը անողջարար սենեակ չի կարող լինիլ։ Դասատան սենեակը չըպէտք է չափազանց մեծ լինի, այլապէս մի կողմից վերջին սեղանների վերայ նստած աշակերտները լոււ չեն որոշիլ գրատախտակի վերայ նկարած կամ գծադրած ձևերը, բառերը և թուանշանները, իսկ միւս կողմից, պատուհանների հանգէպը նստող աշակերտները միւս աշակերտների լուսոյ առաջը ծածկելուց անբաւարար քանակութեամբ լոյս կառնուն։ Բացի դրանից չափազանց մեծ սենեակը դժուարացնում է ուսուցչի գործը աշակերտաց վերայ հսկողութիւն ունենալու գործում, իսկ վերջին սեղանների վերայ նըստող աշակերտներն էլ նեղանում են ուսուցչի հարցերին չափազանց բարձր կերպով պատասխանելու կարեւորութիւնից։ Այս կերպով դասատան սենեակի մեծութեան հարցը բաւականին բաղադրեալ է։ Չնայելով այս առարկայի վերաբերութեամբ արած բազմաթիւ հետազօտութեանց, մինչև այսօր բժիշկները դպրոցական սենեակների որոշ չափի մասին մի ճիշդ եզրակացու-